

УДК 37.091.2:37.091.33

Н. П. Яремчук,
заступник директора з навчально-виховної роботи Луцької спеціалізованої
школи І–ІІІ ст. № 5 Луцької міської ради Волинської області

Система роботи школи над реалізацією науково-методичної проблеми

Запропоновано підходи до визначення науково-методичної проблеми, алгоритм і систему роботи над нею. Подано інформацію про роль творчої групи та методичних об'єднань у реалізації проблеми школи.

Ключові слова: науково-методична проблема, алгоритм, система, інноваційні технології, результативність.

Яремчук Н. П. Система работы школы над реализацией научно-методической проблемы.

Предложены подходы к определению научно-методической проблемы, алгоритм и система работы над ней. Подана информация о роли творческой группы и методических объединений в работе над проблемой школы.

Ключевые слова: научно-методическая проблема, алгоритм, система, инновационные технологии, результативность.

Yaremchuk N. P. System of the School Work on the Implementation of the Scientific and Methodological Problem.

The approaches to the definition of the scientific and methodological problem, algorithm and the system of work on it are proposed. The information on the role of creative team and methodological association in the school problem's implementation is submitted.

Key words: scientific and methodological problem, algorithm, system, innovative technologies, potency.

Постановка проблеми. Якісну освіту, вдосконалення навчально-виховного процесу, розвиток творчої особистості учителя й учня закономірно пов'язують із запровадженням інноваційних технологій. Усебічно підготувати та спланувати впровадження інновацій у шкільну практику можна лише завдяки роботі над єдиною науково-методичною проблемою. Саме тому Луцька СЗОШ № 5 уже декілька років розробляє таку проблему – «Інноваційні технології як засіб ефективності навчально-виховного процесу». Питання управління системою науково-методичної роботи, реалізації проблеми школи достатньо розроблено в науково-методичній літературі, але потребує технологізації.

Виклад основного матеріалу. Основним принципом, на основі якого здійснюється методична робота як система у спеціалізованій школі № 5 м. Луцька, є діагностичний. Це означає організацію методичної роботи на основі аналітичної інформації про стан професійної компетенції педагогів та їх потреб, результатів педагогічної діяльності й оцінювання ефективності методичної роботи.

Саме результати діагностування й анкетування зумовили вибір науково-методичної проблеми школи.

При її виборі ми брали до уваги:

- завдання, поставлені перед школою, учителями, державою;
- кількісний і якісний склад педагогічного колективу;
- результати діагностичного вивчення особистості;
- традиції, накопичений досвід;
- порівняльну ефективність різних форм методичної роботи;
- передовий педагогічний досвід, наукові рекомендації щодо організації методичної роботи.

При цьому визначено близьку мету (вимоги до рівня професійної майстерності вчителів) і кінцеву (вимоги до рівня знань, умінь, навичок, вихованості учнів).

При визначенні єдиної науково-методичної проблеми ми керувались певними **вимогами**.

Перш за все, це актуальність проблеми для діяльності нашого педколективу. При цьому було враховано і рівень професійної компетентності вчителів, і рівень вихованості школярів, і національний склад учнів.

Другою вимогою є співзвучність сучасним педагогічним ідеям. При цьому реалізовувався принцип випереджувального характеру методичної роботи, який орієнтує на готовність до діяльності в нових умовах, оволодіння перспективними знаннями й педагогічним досвідом, інноваційними технологіями.

За третьою вимогою, вибір науково-методичної проблеми проводився колегіально, з урахуванням думок найавторитетніших членів колективу.

Крім того, єдина проблема школи має діалектичний зв'язок із науково-методичною проблемою, над якою працює місто, а також охоплює як навчальну, так і виховну роботу.

Плануючи реалізацію науково-методичної проблеми, методична служба школи визначила конкретні **завдання**:

- вивчити нормативні документи, науково-теоретичні джерела щодо впровадження інновацій;
- організувати діяльність учителя та навчально-виховний процес в інноваційному режимі;
- стимулювати творчу активність учителів школи;
- створити умови для проведення уроків нового типу, які сприяють професійному вдосконаленню та творчому зростанню учителів;
- мотивувати навчальну діяльність учнів.

Цілі:

- збагачення знань педагогів;
- формування потреби у нововведеннях, у творчості;
- виявлення, узагальнення, поширення передового педагогічного досвіду;
- створення власного передового досвіду, обмін методичними знахідками;
- підвищення рівня навчальних досягнень, вихованості учнів.

Виходячи з поставлених завдань, ми спрогнозували результати роботи над науково-методичною проблемою „Інноваційні технології як засіб ефективності навчально-виховного процесу“:

1. Удосконалення змісту, форм і методів внутрішньошкільної методичної роботи.
2. Підвищення професійної компетентності, творчого потенціалу педагогів.
3. Стимулювання творчості та ініціативи членів колективу.
4. Створення власного педагогічного досвіду, використання його на практиці, поширення передового досвіду.
5. Підвищення рівня навчальних досягнень, вихованості, розвитку школярів.
6. Створення сприятливих умов для навчання і розвитку дітей.
7. Збільшення кількості призових місць на міських олімпіадах, конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт учнів, учнівських творчих конкурсах.
8. Розвиток творчих можливостей школярів та вчителів.
9. Збільшення кількості друкованих учнівських та учительських робіт.

Для того, щоб робота над єдиною науково-методичною проблемою стала керованим процесом, враховуючи рекомендації науковців, педагогічному колективу з боку *методичної служби* школи було запропоновано чіткий алгоритм його дій щодо впровадження досягнень педагогічної науки з цієї проблеми. Він передбачає такі етапи у роботі над проблемою:

- осмислення;
- вивчення теоретичного стану проблеми;
- вивчення практичного стану проблеми;
- моделювання;
- апробація;
- діагностування;
- коригування.

Враховуючи складність науково-методичної проблеми, процесу впровадження інновацій та рівень готовності педагогічного колективу до нього, методслужбою школи було розроблено систему науково-методичної роботи, яка передбачала поетапне вирішення питань протягом 5-ти років (*додаток 1*). Передбачались актуальні завдання, методи і форми методичного супроводу для розв'язання завдань, результати.

Найпершим етапом роботи над реалізацією проблеми був **підготовчий** (серпень–вересень 2007 р.). Він передбачав попередню підготовку колективу, визначення проблеми.

Основними формами і методами методичного супроводу були:

1. Діагностика.
2. Вивчення нормативно-правової бази (методична рада).

3. Мотивація.
4. Планування роботи школи.
5. Засідання педради.

Оперативну, регулярну і поетапну діагностику результативності діяльності педагогів дирекція школи здійснювала різноманітними засобами. З-поміж них – відвідування уроків і позакласних заходів. Спостереження за виступами вчителів на педагогічних радах, творчих конференціях, педагогічних консилиумах, методичних об'єднаннях дало змогу виявити рівень теоретичних знань, умінь застосувати їх у різних ситуаціях, здатність обстояти, аргументувати свою точку зору, методи роботи.

Одним зі шляхів діагностики, який використовувала дирекція, було спостереження за участю вчителів у суспільному житті колективу, за виконанням ними доручень та звітами про їх виконання.

На засіданні методичної ради школи було вивчено нормативно-правову базу щодо впровадження інновацій. Це Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про наукову та науково-технічну діяльність”. Колегія МОН України рішенням від 25.05.2003 р. затвердила „Середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня в сфері освіти”. Інформативну підтримку інноваційної діяльності педагогів забезпечують Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності (наказ МОН від 17.11.2000 р. № 522 (83)) та Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (наказ МОН від 20.01.2002 р. № 114 (82)).

Звичайно, складним був і процес мотивації педагогічного колективу до роботи над науково-методичною проблемою щодо інноваційної діяльності. Для цього методслужбою було використано такі прийоми:

- постановка мети;
- прогнозування можливих результатів;
- розширення повноважень підлеглих;
- залучення педагогів до планування змін;
- створення позитивного іміджу;
- особистий приклад.

У результаті діяльності методичної служби на підготовчому етапі було здійснено психологічну підготовку колективу до впровадження інновацій. На засіданні педагогічної ради обрано науково-методичну проблему. У плані роботи школи передбачено основні заходи щодо її реалізації та впровадження інновацій.

I етап (2007/2008 н. р.) реалізації науково-методичної проблеми передбачав її науково-теоретичне обґрунтування та шляхи реалізації. Завдяки пошуковій діяльності колективу школи було сформовано відповідне інформаційне поле, тобто у методичному кабінеті школи створено банк даних про інновації, літературу, що стосується інновацій, тощо. Вся робота колективу була спрямована на вивчення відповідної літератури, передового педагогічного досвіду, ознайомлення із сучасними освітніми технологіями. Цим завданням були підпорядковані питання, що розглядалися на засіданнях педради, нарадах при директорові, засіданнях методичної ради, засіданнях методоб'єднань. Враховуючи важливість упровадження інновацій, розв'язання проблемного

питання школи, відповідно було сплановано і тематику педагогічних рад. Адже розвиток творчого потенціалу вчителя забезпечується тільки за умови усвідомленої його мотивації до особистісного розвитку. Такою мотивацією були актуальні проблеми, що порушувались на педагогічних радах.

У рамках реалізації науково-методичної проблеми дирекцією школи було проведено цілий ряд **педрад**, зокрема: „Використання сучасних освітніх технологій на різних уроках у школі I ступеня”; „Інтерактивна дошка, мультимедійні технології як дієвий засіб підвищення ефективності уроку інформатики і математики”; „Забезпечення активного впливу на формування особистості засобами інтерактивного навчання на уроках української мови і літератури” та ін.

Саме на засіданнях педагогічних рад було розглянуто теоретичну базу проблемного питання, проаналізовано матеріали сучасної педагогіки, представлено тезаурус ключових понять, які стосуються інновацій, ознайомлено із новітніми технологіями та методикою їх впровадження, визначено актуальність і необхідність модернізації та реформування сучасної освіти, обговорювалися питання реалізації науково-методичної проблеми.

У результаті діяльності колективу на I етапі було здійснено теоретичне вивчення педагогами даної проблеми; вивчено ППД; обрано теми, над якими працюють методичні об'єднання та вчителі (індивідуальні науково-методичні проблеми); удосконалено знання і навички педагогів щодо вивчення навчальних можливостей учнів.

II етап роботи над проблемою – **творчий**. Це етап науково-практичного оволодіння проблемою, розрахований на 2 роки роботи (2008/2009 н. р., 2009/2010 н. р.). Він передбачав творче опрацювання вчителями науково-методичної проблеми у своїй навчально-виховній діяльності, а саме: аналіз та узагальнення результатів пошукової діяльності; впровадження окремих елементів інноваційних технологій; вибір, аналіз, експериментальну перевірку нових методів роботи, застосування їх на практиці; осмислення, узагальнення своєї діяльності та порівняльний аналіз позитивних результатів із рекомендаціями; звіти про хід виконання науково-методичної проблеми, створення власного педагогічного досвіду.

Значну роль у реалізації творчого аспекту науково-методичної проблеми школи відіграли **семінари-практикуми** з елементами технологій інтерактивного навчання. Вони не лише знайомили педагогів із новітніми підходами до організації навчання, але й сприяли формуванню в них навичок застосування інноваційних технологій на практиці.

Так, за період роботи над реалізацією проблемного питання школи проведено ряд проблемних семінарів, семінарів-практикумів:

- „Упровадження новітніх освітніх технологій як умова створення якісного освітнього середовища в школі I ступеня”;
- „Інтерактивні форми роботи з учнями”;
- „Структура і методика проведення інтерактивного уроку”;
- „Технології кооперативного навчання” та ін.

Важливу роль у роботі над науково-методичною проблемою відіграла **творча група** „Інноваційні технології”. Діяльність її зумовлена тим, що всьому педагогічному колективу школи відразу складно перебудувати свою роботу в напрямі трансформування у практику досягнень педагогічної науки, інноваційних технологій. Роль творчої групи полягала в тому, щоб глибоко усвідомити суть інноваційних технологій в особистому досвіді, здійснити експериментальну перевірку розроблених проектів, моделей, схем, рекомендацій, проаналізувати отримані результати. Тобто члени творчої групи стали своєрідними методистами, експертами з досліджуваного проблемного питання щодо впровадження інноваційних технологій.

Безумовно, функціонуванню творчої групи сприяли певні **організаційні дії заступника директора** з навчально-виховної роботи. Зокрема, він проаналізував стан навчально-виховного процесу з метою визначення перспективних завдань розвитку навчального закладу. Крім того, дирекцією школи було вивчено інтереси, можливості, рівень креативності педагогів. Оскільки основою створення групи є добровільний характер, психологічна сумісність, взаємні симпатії, дирекція школи, вивчивши психологічну сумісність учителів, запропонувала орієнтовний склад групи, провела індивідуальні бесіди з тими, котрі, можливо, візьмуть участь у роботі групи. Наказом по школі було віддано розпорядження про організацію творчої групи „Інноваційні технології”; заступником директора проведено перші її збори, на яких поставлено мету, завдання роботи, намічено шляхи розв'язання проблеми, строки й план роботи, результати.

Діяльність творчої групи зосередилась на випереджувальному вивченні інноваційних технологій та впровадженні їх у практику роботи школи.

Темами занять творчої групи були:

1. „Суть інтерактивного навчання”.
2. „Інтерактивні технології як спосіб реалізації особистісно орієнтованого навчання”.
3. „Технології колективно-групового навчання” та інші.

Домінуючою формою методичної роботи в школі є **методичні об'єднання**, які очолюють досвідчені викладачі, спеціалісти вищої категорії. Саме діяльність цих методичних осередків значно сприяла реалізації проблемного питання школи. Кожне методичне об'єднання працювало над власною проблемою, що впливала із загальношкільної та враховувала індивідуальні теми самоосвіти педагогів.

Проблемними питаннями роботи методичних об'єднань були:

1. „Удосконалення уроків російської мови і літератури шляхом особистісно орієнтованого навчання”.
2. „Активізація розумового й творчого мислення учнів на уроках української мови та літератури шляхом впровадження інноваційних технологій”.
3. „Використання мультимедійних засобів на уроках іноземної мови як основний сучасний засіб ефективності навчально-виховного процесу” та інші.

Ефективною формою методичної роботи на всіх етапах реалізації науково-методичної роботи була **самоосвіта** педагогів. Саме завдяки самоосвітній діяльності вчителів школи зуміли всебічно ознайомитися з висвітленням науково-методичної проблеми в літературі, накопичити матеріал. Це дало їм змогу свідомо обрати індивідуальну науково-методичну проблему, яка тісно пов'язана зі шкільною. На творчому етапі педагоги школи почали здійснювати аналіз та узагальнення результатів пошукової діяльності, впроваджувати окремі елементи інноваційних технологій. Аналіз, експериментальна перевірка нових методів сприяли створенню педагогами власного досвіду.

III етап (4–5 роки роботи, 2010/2011 н. р., 2011/2012 н. р.) передбачав перевірку ефективності досвіду, аналіз отриманих результатів. Дирекцією та педагогами школи здійснювався поточний аналіз і самоаналіз упровадження інновацій: проаналізовано, як впливає використання пропагованих методів і прийомів на якість знань учнів.

Поточний аналіз результативності науково-методичної роботи, роботи над науково-методичною проблемою школи здійснювався через вивчення стану викладання предметів, розгляд даних питань на педрадах; через аналіз рівня навчальних досягнень учнів за результатами контрольних робіт, семестрового та річного оцінювання. Контроль адміністрацією школи за роботою колективу над проблемою здійснювався також через звіти методичних об'єднань про роботу над нею, через предметні тижні, звіти педагогів про роботу над індивідуальною науково-методичною проблемою, участь учителів школи у виставках педагогічних ідей і технологій, конкурсах „Учитель року”, атестацію вчителів, їх виступи з доповідями на методичних об'єднаннях, через творчі звіти педагогів.

Про результативність роботи школи над науково-методичною проблемою свідчить ріст професійної майстерності. Більшість учителів школи володіють комп'ютерною технікою, впроваджують інноваційні технології навчання.

Про ріст професійної майстерності учителів школи свідчить також їх участь у виставці дидактичних і методичних матеріалів „Творчі сходинки педагогів Луцька” (табл. 1) та Всеукраїнському конкурсі „Учитель року” (табл. 2).

Таблиця 1

Участь педагогів школи у виставці дидактичних і методичних матеріалів «Творчі сходинки педагогів Луцька»

№ з/п	Навчальний рік	Кількість робіт	
		представлених на міську виставку	відзначених і представлених на обласну виставку
1	2007/2008	40	12
2	2008/2009	35	9
3	2009/2010	48	25
4	2010/2011	38	13
5	2011/2012	42	9
6	2012/2013	35	9

Таблиця 2

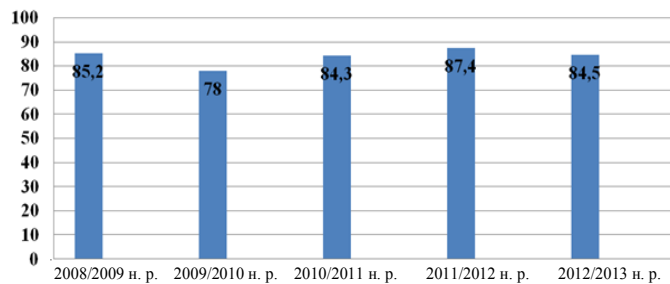
Участь педагогів школи у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року»

№ з/п	Навчальний рік	Участь у I (міському) турі		Участь у II (обласному) турі	
		Кількість учасників	Зайняте місце	Кількість учасників	Зайняте місце
1	2007/2008	2	II, III		
2	2008/2009	1	II		
3	2009/2010	1	I	1	I
4	2010/2011	1	II		
5	2011/2012	1	II		
6	2012/2013	3	III, III		

Результативність роботи школи над науково-методичною проблемою найкраще вимірюється рівнем навчальних досягнень учнів (діаграми 1, 2).

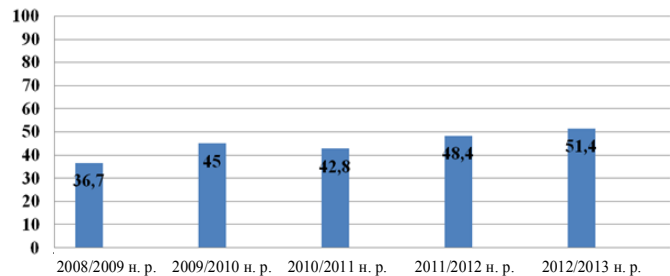
Діаграма 1

Моніторинг високого/достатнього рівнів навчальних досягнень учнів школи I ступеня

Діаграма 2

Моніторинг високого/достатнього рівнів навчальних досягнень учнів школи 5–11 класів

Одним із параметрів результативності роботи педагогічного колективу Луцької СЗОШ № 5 над реалізацією науково-методичної проблеми є участь учнів в олімпіадах, творчих конкурсах (табл. 3).

Таблиця 3

Участь учнів Луцької СЗОШ № 5 у II та III етапах всеукраїнських учнівських олімпіад

Заходи	2010/2011 н. р.	2011/2012 н. р.	2012/2013 н. р.
Міські предметні олімпіади	14	18	28
Обласні предметні олімпіади	3	2	4
Мала олімпіада з англійської мови	1	2	1
Математичні змагання ім. М. Т. Кравчука «Кроки до вершин математики»	2	3	2
Всього призових місць	20	25	35

Методичні публікації

Висновки. Аналіз результативності роботи школи над науково-методичною проблемою дозволив виділити ряд питань, які потребують подальшого вирішення. Причинами упущень є: консерватизм окремих педагогів, боязнь нового, небажання працювати над собою, недостатня робота окремих методичних осередків над реалізацією науково-методичної проблеми школи; новизна шляху, яким іде колектив,

а також недостатнє матеріально-технічне забезпечення.

Якщо говорити про **завдання на перспективу**, зауважу, що тактичні завдання роботи методичної служби були визначені у проекті рішення педради, на якій розглядалося питання „Про підсумки роботи школи над реалізацією науково-методичної проблеми”. А до визначення стратегічних завдань роботи будуть залучені методичні об'єднання і всі педагоги школи.

Додаток 1

Система роботи Луцької спеціалізованої школи № 5 над науково-методичною проблемою «Інноваційні технології як засіб ефективності навчально-виховного процесу»

Підготовчий етап (серпень, вересень 2007 р.)		
Актуальні проблеми	Способи розв'язання завдань	Прогнозовані результати
Визначення проблеми	1. Планування роботи школи. 2. Засідання педради «Про підсумки роботи школи в 2006/2007 н. р. і завдання педколективу на 2007/2008 н. р.» 3. Створення групи педагогічної діагностики	1. Вибір науково-методичної проблеми. 2. Психологічна готовність педколективу до вибору проблеми. 3. План роботи школи, у якому передбачені основні заходи з реалізації проблеми
І етап (2007/2008 н. р.)		
Науково-теоретичне обґрунтування проблеми та шляхів її реалізації	1. Вивчення літератури з проблеми. 2. Робота методичної ради школи. 3. Робота творчої групи. 4. Робота вчителів над індивідуальною науково-методичною проблемою. 5. Робота методичних об'єднань. 6. Відвідування уроків. 7. Предметні тижні	1. Вироблення рекомендацій, розкриття сутності основних ідей. 2. Вибір тем, над якими працюють методичні об'єднання. 3. Вибір тем, над якими працюють учителі. 4. Удосконалення знань і навичок педагогів з питань вивчення навчальних можливостей учнів. 5. Теоретичне вивчення педагогами даної проблеми. 6. Вивчення ППД
II етап (2–3 роки роботи, 2008/2009, 2009/2010 н. р.)		
Науково-практичне оволодіння темою	1. Форми роботи методичних об'єднань: – взаємовідвідування; – звіти методичних об'єднань. 2. Робота творчої групи. 3. Педагогічні ради. 4. Діяльність методичної ради. 5. Виставка педагогічних ідей і технологій	1. Удосконалення форм методичної роботи. 2. Удосконалення педагогічної майстерності з даної проблеми. 3. Виховання дієвого інтересу школярів до самостійної навчальної діяльності. 4. Підвищення ефективності та результативності навчально-виховного процесу
III етап (4–5 роки роботи, 2010/2011, 2011/2012 н. р.)		
Узагальнення результатів, упровадження досвіду в практику роботи	1. Концепція з висвітлення досягнутих конкретних результатів. 2. Виставки. 3. Творчі звіти методичних об'єднань. 4. Робота діагностичної групи. 5. Педрада «Про підсумки роботи школи над реалізацією методичної проблеми»	1. Вироблення практичних рекомендацій, використання їх у педагогічній практиці вчителів, класних керівників та класоводів. 2. Узагальнення педагогічного досвіду. 3. Впровадження позитивних результатів у практику роботи школи. 4. Розробка шляхів в корекції та контролю

Література

1. Бровкіна Л. Професійне зростання педагогів / Л. Бровкіна // Завуч. – 2004. – № 28. – С. 2–5.
2. Буган Ю. Технології методичної роботи / Ю. Буган, Г. Свінних, В. Уруський // Завуч. Наша вкладка. – 2005. – № 8. – С. 1–20.
3. Годкевич Л. Інтерактивні технології / Л. Годкевич // Завуч. – 2004. – № 6. – С. 9–10.
4. Жерносек І. Науково-методична робота в загальноосвітній школі : навч.-метод. посібн. / І. П. Жерносек. – К. : ІЗМН, 1998. – 160 с.
5. Жерносек І. Шкільна науково-методична тема (проблема) / І. П. Жерносек // Директор шк. – 1999. – № 23. – С. 9–10.
6. Костенко І. Забезпечення формування особистості учня на основі якісної освіти, розвитку його творчих можливостей, самовдосконалення через підвищення рівня компетентності педагогів / І. Костенко, Н. Гастратова // Криниця педагогічного досвіду. – Х. : Основа, 2011. – С. 8–25.
7. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А. С. К., 2003. – 192 с.
8. Тевлін Б. Організація методичної роботи в школі / Б. Тевлін // Завуч. – 2004. – № 8. – С. 2–8.
9. Тригубець Г. На шляху до творчого зростання / Г. Тригубець // Директор шк. – 2005. – № 9. – С. 15–17.
10. Трусова Т. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес / Т. Трусова, І. Майорова // Криниця педагогічного досвіду. – Х. : Основа, 2011. – С. 26–42.